

**Régiók Európai
Bizottsága**

ENVE-VI/025

15. szakbizottsági ülés – 2017. szeptember 18.

MUNKADOKUMENTUM

„Környezetvédelem, éghajlatváltozás és energiaügy” szakbizottság

**A konfliktust okozó fajokkal való együttélés elősegítése az uniós
természetvédelmi irányelvek keretén belül**

Előadó: **BORBOLY Csaba** (RO/EPP)
Hargita Megye Tanácsa

Ez a dokumentum a „Környezetvédelem, éghajlatváltozás és energiaügy” szakbizottság 2017. szeptember 18-án 11.00-tól 18.00-ig tartandó ülésén kerül megvitatásra.

Referenciaszöveg

saját kezdeményezésű vélemény

**A „Környezetvédelem, éghajlatváltozás és energiaügy” szakbizottság munkadokumentuma –
A konfliktust okozó fajokkal való együttélés elősegítése az uniós természetvédelmi irányelvek
keretén belül**

I. BEVEZETÉS, ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK

A természetvédelmi irányelvek kiértékelésekor az Európai Régiók Bizottsága is azon a véleményen volt, hasonlóan az EP-hez és az EGSZB-hez, hogy nincs szükség a célok és a jogszabályok módosítására, ugyanakkor a végrehajtásra kell helyezni a hangsúlyt a továbbiakban. Ebben az összefüggésben keressük azokat a pontokat, ahol további gyakorlati lépésekre, a cselekvések hatékonyabb összehangolására lehet szükség a biodiverzitás javítása és a nagyragadozókkal való együttélés javítása érdekében.

A biodiverzitás helyzetének javítása közös érdek az Európai Unió minden területi szintjén, és ezért továbbra is szükség van összehangolt lépések megvalósítására.

A természetvédelmi irányelvek nagymértékben hozzájárultak a biodiverzitással kapcsolatos célok megfelelő összehangolásához a tagállamok között, és így egyértelműen kimutatható az Európai Unió hozzáadott értéke is.

A LIFE programon kívül egyre több olyan közösségi forrás áll rendelkezésre, különös tekintettel a Horizont 2020-on keretén belül megvalósítandó kutatási és fejlesztési projektekre, amely a biodiverzitás javítását célozza.

II. Kérdések, amelyekkel kiemelten foglalkozni kell a Régiók Bizottsága véleményében

- A nagyragadozókon kívül milyen más fajokkal javasolt foglalkozni a véleményben?
- A helyi és regionális önkormányzatok megfelelő mértékben részt vehetnek a tagállami Natura 2000 szabályok kidolgozásában, és az élőhely- vagy madárvédelmi területek menedzsmentjének és szabályozásának alakításában?
- A nagyragadozók védelme kiterjed a városok és falvak lakott területeire is?
- Megfelelő mértékben érvényesül a nagyragadozók esetében is, hogy a biodiverzitás javulása a helyi közösségeknek többletlehetőségeket biztosít, beleértve a pozitív extern hatásokat is?
- Megengedhető, hogy a Natura 2000 kifizetések és intézkedések mértéke ott legyen a legkisebb vagy éppen nulla, ahol a legnagyobb a magas biodiverzitás kedvezőtlen hatása?
- Az emberi élet védelme elsőbbséget élvez a védett fajok egyes, problémás egyedeinek védelmével szemben a természetvédelmi irányelvek alkalmazása terén?
- Amennyiben a természetvédelmi irányelvek szerinti kiemelt védelemben részesülő fajok, különösen a nagyragadozók okoznak vagyoni vagy egészségi kárt az ott élőknél, úgy felvethető-e a közvetlen EU szintű szabályozás a kompenzáció, a kártérítés és a többletkiadások kiegészítése vonatkozásában alkalmazandó általános szabályokra vonatkozóan?
- A brexit összefüggésében egyúttal érdemes lehet-e a Natura 2000 megközelítésének és célrendszerének átadása lehetőségének biztosítása az EU-val szomszédos államok számára?
- Milyen speciális alkalmazott kutatásokra van szükségük a helyi és regionális önkormányzatoknak a természetvédelmi irányelvek vonatkozásában?

- Megfigyelhető-e párhuzamosságok, átfedések a Natura 2000 és a tagállami környezetvédelem között?

III. Javaslatok a saját kezdeményezésű vélemény szövegéhez

A RÉGIÓK EURÓPAI BIZOTTSÁGA

1. felhívja a figyelmet a kutatásokkal kapcsolatban, hogy azok kiválasztási folyamatában különös hangsúlyt kell helyezni a biodiverzitással kapcsolatos célok, a gazdasági és társadalmi, valamint vadgazdálkodási célok elérését segítő, a konkrét és gyors alkalmazhatóságba való átvétel lehetőségét magukban hordozó kutatási és fejlesztési folyamatokra;
2. szükségesnek látja, hogy a kutatási és fejlesztési folyamatok megfelelő helyi és regionális hasznosulása esetén ne alakuljon ki olyan mértékű aránytalanság, mint amely a Horizont 2020 esetében megfigyelhető, különös tekintettel arra, hogy a természetes élőhelyek és a magas természeti értékű területek nagyobb mértékben fordulnak elő azokban a régiókban, amelyek gazdaságilag elmaradottabbak, és amelyek jellemzően nem a Horizont 2020-ban is vezető tagállamokban találhatóak;
3. egyértelműsíteni szeretné, hogy a biodiverzitással kapcsolatos különböző kísérleti projektek nagymértékben elősegítették a tudástranszfert az egyes tagállamok között, és sok esetben kedvező volt a hatásuk abban is, hogy a helyi közösségek megértsék az egyes célkitűzéseket, magukénak érezzék azokat, és így a közhatalmi szervekkel, valamint a nem kormányzati szervezetekkel közösen tegyenek gyakorlati lépéseket a veszélyeztetett és értékes fajok védelme érdekében;
4. kiemeli azonban, hogy az ilyen kezdeményezések legtöbb esetben nem folytatódnak, azaz sokszor csak pontszerűek és időszakosak maradnak, folytatás nélkül elhalnak, ezért fontosnak látja bevezetni egy olyan kritérium alkalmazását is az ilyen projektek kiválasztási folyamatába, amely tekintetbe veszi az adott szervezet vagy tagjai által korábban megvalósított projektek utóéletét, gyakorlati folytathatóságát, ezzel is hozzájárulva a közösségi források hatékony felhasználásához;
5. úgy ítéli meg, hogy különös tekintettel a nagyragadozókra, amelyek viselkedésük, fizikai tulajdonságaik és ösztöneik miatt jelentős kárt képesek tenni az emberi egészségben, akár életveszélyes sérüléseket is okozva, valamint nagymértékben veszélyeztetik a haszonállatok épségét és állatjólétét is, nem elegendő az eddigi megközelítés, hanem a kutatás-fejlesztés és a kísérleti projektek esetében is a figyelmet a károk és veszélyek kockázatának kezelésére és csökkentésére kell összpontosítani;
6. felhívja a figyelmet arra, hogy a nagyragadozók élőhelyeinek minősége és kiterjedése több régióban is javuló tendenciát mutat, ami azonban együtt jár más hagyományos gazdálkodási formák visszaszorulásával – így különösen a legelők és hegyvidéki kaszálók esetében számos más élőhely, beleértve madárvédelmi területek és növényársulások területei tűnnek el a létezésükhöz szükséges emberi tevékenység eltűnésével;

7. szükségesnek látja, hogy az élőhelyek és a velük kapcsolatos gazdálkodási formák esetében további ösztönzőket vezessenek be, amelyek nemcsak a Natura 2000 területek által közvetlenül érintett területeken, de a szomszédos övezetekben gazdálkodók számára is hozzáférhetőek kell hogy legyenek, mivel ezek – különösen a hagyományos, többnyire extenzív, táji sajátosságokat is figyelembe vevő formái – a biodiverzitás javításához nagymértékben hozzájárulnak;
8. felhívja a figyelmet arra, hogy a Natura 2000 területekkel kapcsolatos kifizetések az egyes tagállamokban egymástól egészen eltérő rendszerben működnek, így különösen Romániában, ahol a legnagyobb nagyragadozó-populációk élnek, azonban a Közös Agrárpolitika megvalósításán belül eltekintettek e kifizetések bevezetésétől – és ezen a téren már a jelen programozási időszakban lépéseket kell tenni;
9. javasolja, hogy mivel a nagyragadozók élőhelyei eredendően igen nagy kiterjedésűek, viszont az európai táj felosztottsága, sajátos mintázata és szeldeltsége miatt a szükséges terület csak úgy bejárható az egyedek és csoportjaik számára, ha azok a kultúrtájat vagy egyéb, adott esetben lakott területet érintve is haladnak, ezekre az útvonalakra kiemelt tekintettel kell lenni a szállítási, különösen a közúti és a vasúti infrastruktúra fejlesztése és modernizálása során;
10. elismeri, hogy a helyi és regionális önkormányzatok több és hatékonyabb lépést tehetnének a biodiverzitással kapcsolatos célok elérése érdekében, ugyanakkor úgy látja, hogy az egyes tagállamok és az Unió még nem ismerte fel kellő mértékben a helyi és regionális önkormányzatok szerepvállalásában rejlő lehetőségeket, ezért sok esetben nem adottak a megfelelő keretek hozzá;
11. egyetért azzal, hogy a többszintű kormányzás modelljét sikerrel lehet alkalmazni a környezetvédelem és különösen a biodiverzitás helyzetének javítása területén, ezért ezen a téren további összehangolt lépéseket lát szükségesnek;
12. egyetért az Európai Bizottság megállapításával, miszerint jelenleg a természetvédelmi irányelvekben megfogalmazott célokkal kapcsolatos tevékenységek finanszírozása még nem érte el a szükséges mértéket, és ezen a téren javasolja, hogy a tagállamok a helyi és regionális önkormányzatok bevonásával tegyenek hathatós lépéseket a menedzsment, a védelem, az ellenőrzés, a fejlesztés, a gazdasági előnyök kiaknázása, a helyes gyakorlatok elterjesztése megfelelőbb finanszírozásának érdekében;
13. javasolja, hogy a következő programozási időszakban minden alap esetében különítsenek el célzott forrásokat, amelyek a biodiverzitással és a nagyragadozók élőhelyeivel kapcsolatos kérdéseket kezelik, beleértve a védelem mindkét formájának megteremtését, azaz különösen a nagyragadozók adottságaihoz idomuló infrastrukturális fejlesztéseket, valamint az emberi élet védelméhez szükséges, a lakott területekre koncentrálnó beruházásokat, valamint az ezzel kapcsolatos humán tőkébe való beruházásokat;
14. kéri, hogy a tagállamok, de különösen a regionális és helyi önkormányzatok részesüljenek technikai segítségnyújtásban az Unió szervezetei részéről annak érdekében, hogy megfelelően alakítsák azokat a nemzeti vagy uniós alapokból is társfinanszírozott programjaikat, amelyeknek köz-

vetlen hatása lehet a nagyragadozók élőhelyeire és általában a biodiverzitás előmozdítására vagy károsítására;

15. hangsúlyozza, hogy az emberi élet védelme megkérdőjelezhetetlenül első, és megengedhetetlennek tartja, ha a nagyragadozók védelmére vagy a biodiverzitással kapcsolatos célokra hivatkozva egy tagállam nem teremti meg a gyors és hatékony beavatkozáshoz szükséges intézményi és szabályozási feltételeket, valamint ha nem kormányzati szervezetek és különböző érdekcsoportok a természetvédelmi irányelvekre cinikusan hivatkozva próbálják a veszélyes helyzeteket fenntartani;
16. értelmezése szerint a nagyragadozó – védettségi szintjének megfelelően – védettséget kell hogy élvezzen lakott területen kívül, függetlenül attól, hogy a Natura 2000 hálózat hatálya alá eső élőhelyvédelmi területen belül vagy azon kívül tartózkodik, ugyanakkor a lakott területen nemcsak esetlegesen, hanem rendszeresen megjelenő nagyragadozók esetében olyan viselkedési mintáról van szó, amely egyrészt veszélyt jelent az emberi életre, különösen a gyermekek és az idősek, valamint a mozgásukban korlátozottak esetében, másrészt egyáltalán nem nevezhető természetesnek és így fenntartandónak, és ezekben az esetekben egyrészt minden szükséges lépést meg kell tenni az ilyen helyzetek kialakulási kockázatának csökkentése érdekében, másrészt pedig az adott egyedeket megfelelően és ellenőrizhető módon kell áttelepíteni, vagy egyéb szükséges lépéseket megtenni;
17. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az európai nagyragadozókkal foglalkozó platform működési rendje és szemlélete miatt a mezőgazdasági termelőket és állattartókat képviselő szervezet már nem vesz részt a platform tevékenységében, és így nem biztosított az egyik legfontosabb érintett szereplő sajátos érdekeinek képviselete az Európai Bizottság által kezdeményezett együttműködésben;
18. úgy ítéli meg, hogy a biodiverzitással kapcsolatos kommunikációban és a cselekvési tervek megfogalmazásában súlyosan stigmatizálták a vadászokat, a vadgazdákat és az erdőgazdálkodókat, miközben számos faj esetében ezek azok a szereplők, akik az állomány ellátásával, szabályozásával, az erdők rendezésével és telepítésével, a szükséges infrastruktúra üzemeltetésével nagymértékben hozzájárulnak a ma természetesnek tekintett állapot kialakításához és fenntartásához, különösen amennyiben szervezeteik gazdaságilag is érdekeltté tehetők a biodiverzitás szempontjából is kedvező gyakorlatok elterjesztésében;
19. úgy értékeli, hogy a természetvédelmi irányelvekben található kivételeket kell alkalmazni egyes fajok esetében, megfelelően flexibilis módon, akár csak regionális léptékben is, különösen ott, ahol az adott faj a más tagállamoktól eltérő nagy populációval van jelen, és a nagyragadozókra vonatkozó regionális és tagállami terveket úgy kell elkészíteni, hogy azok testreszabottak legyenek;
20. megítélése szerint további lépésekre van szükség annak előmozdítása érdekében, hogy a biodiverzitással és a nagyragadozókkal kapcsolatosan sokszor hivatkozott pozitív externáliák valóban megjelenjenek a helyi közösségekben, mivel sok esetben ennek lehetősége igen csekély, vagy a megvalósítás feltételei, beleértve a szükséges tudást és támogatásokat is, nem adóttak;

21. javasolja, hogy a helyi és regionális önkormányzatok minél tudatosabb és szélesebb körű bevonása érdekében a nagyragadozókkal való helyes és a közösségek számára is hasznos, biztonságos együttélés témájában az Európai Bizottsággal közösen szervezzen konferenciát 2019-ben, kiértékelendő a saját kezdeményezésű vélemény hatásait, valamint a 2021 utáni időszak konkrét lépéseinek szakpolitikai és tudományos megvitatása céljából, lehetőleg Románia nagyragadozók által leginkább érintett régiójában, figyelembe véve az Európai Tanács soros elnökségét is;
22. hasznosnak tartaná, ha a nagyragadozók által érintett helyi és regionális önkormányzatok EGTC együttműködést hoznának létre már a jelen programozási időszakban, akár nagyrégiós összefüggésben, akár az Európai Unió teljes területére nyitott formában, a közös vagy hasonló problémák megoldása és a hatékonyabb, összehangoltabb fellépés érdekében;

Kelt Brüsszelben, 20xx. ... xx-án/én.